

самознищення, омана “Саду Нетанучих Скульптур”.

Такі інтерпретації є підтекстом фреймового типу, які допомагають використовувати фонові знання в подальшому аналізі текстових одиниць уже з новими конотаціями.

Отже, імплікації у художньому тексті сприяють конструюванню нового субтексту, що включає неомовлене та непередбачуване у ньому. Вони здатні впливати на трансформацію всього змісту твору, виявляти його в новому ракурсі, доповнювати образну характеристику дійових осіб, підсилювати пресупозиційні знання при характеристиці ідіостилю Ліни Костенко.

1. Костенко Ліна. Вибране. – Київ: Дніпро, 1989. – 559с.

2. Тлумачний словник української мови: В 4-х т. – Київ: Акопіст, 1998. – Т.4. – 941с.

ПОВТОР, ЙОГО ВИДИ ТА ВПЛИВ НА РИТМОМЕЛОДИЧНУ ПАЛІТРУ НОВЕЛ МАРКА ЧЕРЕМШИНИ

Ірина Жагалак,

У курс, філологічний факультет.

Науковий керівник – Тишківська Н. Я.,

кандидат філологічних наук, доцент .

Ритмомелодика включає в себе елементи фонетичної, морфологічної, лексичної та синтаксичної систем. Завдання ритмосинтаксису як складової частини ритмомелодики – визначення ролі синтаксичних одиниць у формуванні ритму твору. Основною характеристикою ритму є повтор. Головна, найзагальніша функція повтору – це художнє увиразнення мови, посилення її експресивно – зображальних властивостей, створення ритмічної основи для всього тексту, що спрямовує розуміння сказаного в річище авторського задуму.

Своєрідність ритмічної організації прози Марка Черемшини створюється насамперед симетричною повторюваністю однотипних синтаксичних структур. Зокрема, народнопоетичний синтаксис яскраво проявляє себе у повторенні двоскладних неповних речень (з однорідними присудками або без них). Причому позиція присудків тут стала – кінець речення або його частини, яка включає групу присудка. Будь – яка зміна позиції присудків у реченнях спричинила б втрату народнопоетичної ритміки, мелодики новел, а за цим усім – порушення цілісності тканини твору аж до руйнування авторського задуму.

Дуже часто з метою стилізації під народну пісню Марко Черемшина використовує ізоколот – своєрідний вид синтаксичного повтору, який передбачає, крім симетричного розташування образів або понять у

суміжних реченнях, ще й найближчу відповідність їх структури. Такі фігури завжди несуть на собі відбиток народної уснорозмовної творчості.

Майже в кожній новелі Марка Черемшини (причому і в авторській мові, і в діалогах чи полілогах) зустрічаємо полісиндетон – стилістичну фігуру, яка полягає в повторенні службових слів. Такий вид повтору залежно від ситуації може уповільнювати чи, навпаки, прискорювати темпоритм оповіді, але завжди несе в собі певне експресивне навантаження.

Більш складні, багатопланові в змістовому відношенні своєрідні інтонаційні повтори, коли кілька архітектонічних одиниць, які розмішені поряд, мають однотипну будову, творять у новелах Марка Черемшини відповідний ритм і у багатьох випадках переростають у виразний період.

В окремих новелах повтор використовується для створення градації. Повторювана лексема разом із прилеглими словами будує синтаксичну одиницю із наростанням чи спадом її семантичних та емоційно – експресивних якостей.

Для збільшення семантичного та емоційно – експресивного навантаження синтаксичної одиниці Марко Черемшина досить часто використовує прийом анномінації, коли повторюються або різні форми того ж слова, або різні граматичні категорії слів, пов'язані спільним коренем. Ця ж синтаксична фігура запозичена із народнопоетичної творчості, тому й привносить у текст ритмомелодику народної пісні, думи. Цю ж функцію виконує у творах анафора, що будується на повторюваних початках суміжних уривків мовлення.

Ступінь експресії визначається контактним чи дистантним розміщенням повторюваних одиниць. При контактному розміщенні експресія наростає, посилюється смисловидільна функція повтору, яка полягає в акцентуванні уваги не лише на елементах конструкції, а й на підтекстових смислах; змінюється ритм оповіді. Дистантний повтор синтаксичних одиниць у новелах Марка Черемшини зрідка виконує роль своєрідного рефрену, що допомагає тіснішому об'єднанню компонентів тексту, наголошує на певному аспекті думки, навіть вказує на наявність підтексту (новели "Зведениця", "Село потерпає").

На основі повторів, що проходять через увесь твір і є носіями головної думки, будується лейтмотив новели ("Село вигибає", "На Купала, на Івана"). Нерідко ця ключова фраза повторюється і в заголовку новели, творячи таким чином "сміслові кільце".

Значну роль повтори відіграють у діалогах як засіб зв'язку між окремими репліками, як спосіб наблизити мову персонажів до розмовної стихії, для характеристики внутрішніх якостей персонажа через його мову та ін.

Таким чином, можна стверджувати, що повтор є одним із основних засобів створення ритмомелодичної палітри новел Марка Черемшини і

виявляє себе у найрізноманітніших комбінаціях: симетрична повторюваність однотипних синтаксичних структур, ізоколот, полісиндетон, анномінація, анафора, рефрен, лейтмотив. Узагальнюючи, виділяємо кілька основних функцій, які виконує повтор у новелах Марка Черемшини: композиційна, ритмомелодична (ритмізуюча та ретардаційна), актуалізаційна (смысловидільна).

СЛОВОВІРНІ МОДЕЛІ ВІДЗООНІМНИХ ПРИКМЕТНИКІВ У СУЧАСНІЙ ПОЛЬСЬКІЙ МОВІ

Уляна Крілік,

V курс, філологічний факультет.

Науковий керівник – Пелехата О.М.,

кандидат філолічних наук, доцент.

Однією з актуальних проблем словотвору є опис формально-значенневих зв'язків між похідним і твірним словом. В українському мовознавстві її досліджували у свій час І.Ковалик, В.Горпинич, В.Грещук, М.Голянич, М.Лесюк, П.Білоусенко та інші. Словотвір прикметників та відприкметниковий словотвір був предметом зацікавлень професорів А.Гришенка та В.Грещука; у польській мові ним займалися М.Гавелко, Р.Гжегорчикова, А.Нагурко, А.Сечковський, Т.Смулкова, Д.Текель, С.Шліферштейнова тощо. Ми пропонуємо спробу аналізу прикметників, утворених від назв тварин у польській мові (*wilczy, kleszczaty, krokodyli, szczypawkowaty* і под.). Матеріал для дослідження вибраний з 11-томного словника польської мови за редакцією В.Дорошевського.

Серед структур проаналізованих прикметників ми виокремили такі словотвірні моделі: «SO+owaty»¹ (*barsukowaty, chomikowaty*), «SO+-i/y» (*owczy, wroni*), «SO+owu» (*orlowy, węzowy*), «SO+asty» (*małpiasty*), «SO+-ny» (*zwierzynny*), «SO+aty» (*myszaty*). Значна група відзоофорних прикметників утворюється основоскладанням (*rybodajny, małpokształtny* тощо).

Проаналізуємо одну з найпродуктивніших моделей, модель «SO+owaty». Переважна більшість прикметників на *-owaty* утворена від односкладових основ (*czaplówaty, słońowaty* < *czapla, słoń*). Як твірні основи тут домінують іменники чоловічого роду, а іменників жіночого роду лише декілька (*źmija, małpa, wrona, świnka, pszczoła, czapla, kaczka, mysz*). Група прикметників, що утворена від багатоскладових основ, набагато менша, причому це основи переважно жіночого роду (*szczypawkowaty, wiewiórkowaty, łasicowaty, salamandrowaty* < *szczypawka, wiewiórka, łasica, salamandra*).

¹ SO – субстантивна основа.